

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

18 grudnia
niedziela
18:00

NFM, Sala Główna KGHM

Barwy dźwięków – kolory tęczy

Agnieszka Franków-Żelazny – dyrygent

Chór NFM

Instrumentaliści zespołów NFM:

Paweł Spychała, Sławomir Cichor, Aleksander Zalewski, Piotr Bugaj – trąbki

Eloy Panizo Padron, Paweł Maliczowski, Mariusz Syrowatko – puzony

Krzysztof Mucha – tuba

Aleksandra Gołaj – perkusja

Christopher Lane – kotty

Malwina Lipiec – harfa

Marek Fronc – organy

Katarzyna Neugebauer-Jastrzębska – fortepian, celesta

Program:

Jĕkabs Janĕvskis (*1992) *Odplyw* (solo: Aleksandra Turalska, Natalia Kiczynska)

Roger Treece *Brief Eternity* (solo: Małgorzata Ciężka-Kątnik, Aleksandra Sosna)

Jacek Sykułski (*1964) *Stoi lód na Prośnie* (solo: Aleksandra Hruby)

James MacMillan (*1959) *The Gallant Weaver* (solo: Aleksandra Turalska, Natalia Kiczynska, Paulina Boreczko-Wilczyńska)

Gustav Mahler (1860–1911) *Die zwei blauen Augen*

Ēriks Ešenvalds (*1977) *Northen lights* (solo: Sebastian Mach)

Jonathan Dove (*1959) *Seek Him that Maketh the Seven Stars*

Bob Chilcott (*1955) *The Dove and the Olive Leaf, The Shepherds Sing* (solo: Natalia Kiczynska)

Leonard Bernstein (1918–1990) *Chichester Psalms* (solo: Ewelina Wojewoda)

I Psalm 108:3 – Psalm 100

II Psalm 23 – Psalm 2:1–4

III Psalm 131 – Psalm 133:1

John Rutter (*1945) *Gloria* (solo: Natalia Kiczynska)

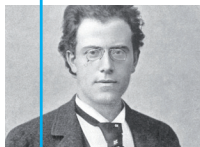
I Allegro vivace

II Andante

III Vivace e ritmico

[120']

Koncert z okazji jubileuszu 10-lecia Chóru NFM

G. Mahler

L. Bernstein

J. Rutter

Omówienie

Agata Adamczyk

Dzisiejszy koncert jest wyjątkowy z kilku powodów. Po pierwsze, został zorganizowany z okazji jubileuszu 10-lecia Chóru NFM. Zespół ten, którym od początku kieruje Agnieszka Franków-Żelazny, bardzo szybko stał się czołową formacją na polskiej scenie muzyki chóralnej. Na jego sukces wpłynął poziom wykonawczy artystów oraz ich wyjątkowa elastyczność repertuarowa, która jest cechą najbardziej nowoczesnych zespołów na świecie. Chór NFM z równym powodzeniem wykonuje muzykę dawną i najnowszą; partie solowe, utwory *a cappella* czy z towarzyszeniem orkiestry symfonicznej. Stale prezentuje repertuar niezwykle zróżnicowany stylistycznie. Przez te dziesięć lat zespół dał ponad 260 koncertów, m.in. we współpracy z Gabrieli Consort, Il Giardino Armonico, Orkiestrą NDR, The Swingle Singers. Występował pod batutą Krzysztofa Pendereckiego, Paula McCreesha, Giovanniego Antoniniego, Boba Chilcotta, Jacka Kasprzyka, Jamesa MacMillana, Jerzego Maksymiuka i Jana Łukaszeńskiego. Zespół koncertował w Europie i Ameryce, a niewątpliwym sukcesem był to, że jako pierwszy polski chór zaprezentował się na festiwalu BBC Proms.

Po drugie, po raz pierwszy repertuar chóralny, bez towarzyszenia orkiestry, zabrzmiał w Sali Główniej KGHM. Publiczność zatem ma okazję poznać jej zupełnie inne akustyczne możliwości (jak twierdzi Łukaszeński, „akustyka dodaje muzyce smaku, tak jak przyprawy dodają go potrawom”). Po trzecie, na dzisiejszy wieczór zaproszono wszystkich byłych współpracowników zespołu. Po czwarte, program koncertu obejmuje dzieła wybrane przez samych chórzystów. Wreszcie po piąte, nie jest to koncert *stricte a cappella*, ponieważ partie wokalne dopełniać będą: fortepian, celesta, organy, harfa, trąbki, puzony, perkusja, a nawet kieliszki. W programie znalazły się kompozycje niezwykle barwne, w których najważniejszym elementem jest brzmienie – stąd tytuł koncertu.

W 2014 r. Ryga była Europejską Stolicą Kultury, odgrywała więc rolę, która obecnie przypadła w udziale Wrocławowi. W ramach ryskich obchodów dwa lata temu zainicjowano projekt Amber Vein, prezentujący naukowe osiągnięcia Łotwy, tamtejszą kulturę i jej oddziaływanie na cały świat. Choć to Gdańsk został uznany za Światową Stolicę Bursztynu, dla Łotyszy jantar mocno wiąże się z ich poczuciem tożsamości narodowej. Dlatego nie mogło go zabraknąć podczas obchodów ESK. Dwunastu łotewskich kompozytorów napisało muzykę inspirowaną poematami o tematyce „bursztynowej” autorstwa dwunastu europejskich poetów. Jednym z nich był Tadeusz Dąbrowski i to do jego tekstu powstała kompozycja Jēkabsa Jančevskisa (ur. 1992). W dorobku tego młodego, utalentowanego łotewskiego pianisty, dyrygenta i twórcy muzyki chóralnej, teatralnej oraz filmowej znajdziemy nawet aranżacje piosenek niemieckiego zespołu rockowego Rammstein. *Odpyły Jančevskisa* z 2014 r. jest pięknym, uduchowionym i przepętnionym emocjami dziełem, w którym dźwięki przypyływają i odpyływają niczym morskie fale.

Z 2014 r. pochodzi również kompozycja Jacka Sykulskiego (ur. 1964) *Stoi lód na Prośnie*. Prośna to rzeka od wieków związana z Kaliszem, która w czasach starożytnych służyła jako drogowy szlak i była częścią szlaku bursztynowego. Sykulski, dyrektor Poznańskiego Chóru Chtopięcego, jest znany w dużej mierze ze swoich monumentalnych utworów, których premierowe wykonania odbyły się z okazji znaczących wydarzeń historycznych: 60. rocznicy powstania w getcie warszawskim, 50. rocznicy poznańskiego Czerwca, 130. rocznicy objawień gietrzwałdzkich, 90. rocznicy wybuchu powstania wielkopolskiego, czy z okazji 400-lecia tradycji uniwersyteckiej w Poznaniu. Artysta jest też autorem hymnu *Abba Ojczy* VI Światowych Dni Młodzieży, a jego kompozycję napisaną z okazji rocznicy wrzesniowych wydarzeń w USA wykonał w nowojorskiej Strefie Zero. W swojej pracy Sykulski ciągle eksperymentuje, szukając nowych form muzycznej ekspresji. Koncerty, w których programie były jego kompozycje, wykonywane

przez chóry polskie, kanadyjskie, a nawet chór chłopięcy Taipei, były transmitowane w Stanach Zjednoczonych, a także przez Telewizję Polską, BBC Radio oraz Sender Freies Radio w Berlinie.

Stoi lód na Prośnie to utwór, który powstał specjalnie dla Polskiego Narodowego Chóru Młodzieżowego prowadzonego od trzech lat przez Agnieszkę Franków-Żelazny.

Aurora borealis, revontuli, światła północy czy zorza polarna – to różne nazwy tego samego zjawiska, od wieków budzącego w człowieku podziw i strach. Dla zamieszkujących północ Europy plemion związane było ono z legendą optonącym lisim ogniem lub działalnością wiedźm. Dla naukowców jest po prostu świeceniem górnych warstw atmosfery wywołanym zderzeniem się przyspieszonych przez pole magnetyczne cząstek wyrzucanych przez Słońce z cząsteczkami powietrza. *Northern Lights* to tytuł kompozycji totewskiego twórcy Ęriksa Ešenvaldsa (ur. 1977), napisanej w 2012 r., nawiązującej do tych hipnotycznych światel północnego nieba. Dzieło, zainspirowane melodią ludową, wykorzystuje teksty dwóch odkrywców Bieguna Północnego – Fridtjofa Nansena oraz Charlesa Francisa Halla („Była noc i kilka razy zszedłem z pokładu. Góra lodowa milczała; ja też milczałem. Było ciemno i zimno”...). Mistyczne i surowe brzmienie chóru przenikają tony wydawane przez kieliszki napętniane wodą, pobudzane do wibrowania. Kompozycje Ešenvaldsa są wykonywane przez zespoły na całym świecie, w tym przez Boston Symphony, City of Birmingham Orchestra, The King’s Singers i Choir of Trinity College Cambridge.

Biografowie Gustava Mahlera (1860–1911), jednego z najwybitniejszych symfoników w historii muzyki, podają, że *Lieder eines fahrenden Gesellen* (1883–1885) były owocem nieodwzajemnionej, a tym samym nieszczęśliwej, miłości kompozytora do śpiewaczki Johanny Richter. Muzykę poznał ją w Kassel, gdzie pracował jako dyrygent dworskiego teatru operowego. Intensywność uczuć i rozczarowanie z powodu odrzucenia stały się

tematyką mieszającego realizm z fantazją cyklu *Pieśni wędrującego czeladnika*, do którego Mahler napisał również tekst. Ostatnia z pieśni, *Die zwei blauen Augen* (*Dwoje niebieskich oczu*), jest przesycona nastrojem żalobnym. Niemożność wyrażania ukochanej z pamięci zmusza bohatera do wędrowki ku zapomnieniu. Wytchnienie przychodzi jednak dopiero podczas odpoczynku pod drzewem lipowym. Kompozycję tę Mahler pierwotnie przeznaczył na głos z fortepianem, później – z orkiestrą. Aranżacji na chór dokonał w 2001 r. Clytus Gottwald.

Według Jonathana Dove’a (ur. 1959), angielskiego twórcy oper, muzyki chóralnej, orkiestrowej, kameralnej i filmowej, „motyw światła, a światła gwiazd w szczególności, jest niewyczerpanym źródłem inspiracji dla kompozytorów”. Jego anthem *Seek Him that Maketh the Seven Stars* został zamówiony w 1995 r. przez Królewską Akademię Sztuk Pięknych w Londynie z okazji corocznego nabożeństwa w kościele św. Jakuba. Partia organów tworzy w kompozycji muzyczny obraz nocnego nieba, rozświetlonego migotaniem gwiazd. A nabożna tęsknota rozpoczynająca utwór przechodzi najpierw w radosny taniec, później – w pełne duchowego spokoju wytchnienie.

Do grona najbardziej uznanych kompozytorów szkockich należy sir James MacMillan (ur. 1959). Jego *The Galant Weaver* jest kompozycją z 1997 r., napisaną do słów Roberta Burnsa. Znajdziemy w niej wiele odniesień do szkockiej melodii ludowej i psalmodii. To właśnie szkocka pieśń tradycyjna i religijna duchowość stanowią trzon twórczości MacMillana.

Bob Chilcott (ur. 1955) jest jednym z najbardziej popularnych kompozytorów muzyki chóralnej. „The Observer” okrzyknęło go nawet jej „współczesnym bohaterem”. Przez dwanaście lat (od 1985 r.) Chilcott był członkiem zespołu The King’s Singers. Muzykę zaś zaczął pisać dopiero ponad dekadę później. *The Dove and the Olive Leaf* z 2006 r. to dzieło oparte na tekście z Księgi Rodzaju opowiadającym o stworzeniu świata, śpiewanym

symultanicznie po angielsku i hebrajsku. Z kolei w utworze *The Shepherds Sing* z 2012 r. kompozytor opiera się na wierszu o tematyce bożonarodzeniowej autorstwa barokowego poety George’a Herberta. Oba niezwykle nastrojowe i melodyjne utwory znalazły się na płycie *The Seeds of Stars* nagranej przez Chór NFM.

Roger Treece to według Josha Grobana „szalony geniusz”, a w opinii Jensa Johansena – „jeden z najbardziej innowacyjnych kompozytorów muzyki wokalne, otwierający uszy na zupełnie nowy sposób pracy z głosem”. Treece jest kompozytorem, aranżerem, producentem i wokalistą, który w swoich utworach łączy muzykę klasyczną z jazzem, muzyką funk, gospel i world music. Artysta współpracował z Bobbym McFerrinem, pisał dla Chicago Symphony Orchestra, Danish Radio Symphony and Choir, Los Angeles Master Chorale, Discovery Channel, Disneyworld, Microsoft, a nawet McDonald’s. Został kilkakrotnie nominowany do nagrody Grammy. *Brief Eternity* to utwór, który znalazł się na płycie *VOCABuLarieS*, będącej wspólnym projektem McFerrina i Treece’a. Specjalnie dla NFM kompozytor stworzył aranżację chóralną tego utworu.

Chichester Psalms amerykańskiego twórcy, dyrygenta i pianisty Leonarda Bernsteina (1918–1990), znanego m.in. z twórczości musicalowej, zamówiono z okazji festiwalu organizowanego w 1965 r. przez katedrę w Chichester, Winchester i Salisbury w Anglii. Światowa premiera dzieła odbyła się jednak w Nowym Jorku. Ta trzyczęściowa kompozycja zdradza zamiłowanie artysty do symfoniki, choć znacząca redukcja partii orkiestrowej dodała jej charakteru bardziej nabożnego i intymnego. Tekst hebrajski wykorzystany w dziele pochodzi z wybranych Psalmów Dawidowych: 100, 108, 2, 23, 131, 133.

W dziełach Johna Ruttera (ur. 1945) muzykologdy odnajdują wpływy zarówno angielskiej oraz francuskiej tradycji chorałowej początku XX w., jak i klasyki piosenki amerykańskiej. *Gloria* skomponowana w 1971 r. była prawdziwym kamieniem

milowym w karierze artysty i wciąż pozostaje jednym z najbardziej popularnych dzieł w jego dorobku. Pomimo religijnego tekstu zaczerpniętego z części mszalnej to kompozycja jak najbardziej koncertowa.

Agnieszka Franków-Żelazny

Absolwentka Uniwersytetu Wrocławskiego (studia biologiczne) oraz Wydziału Edukacji Muzycznej i Wydziału Wokalnego Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu (obecnie wykłada na tej uczelni). Ponadto ukończyła Podyplomowe Studia Chórmistrzowskie w Akademii Muzycznej w Bydgoszczy oraz Akademię Liderów Kultury na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie. Od 2006 r. jest dyrektorem artystycznym Chóru NFM, od stycznia do lipca 2013 r. była opiekunem artystycznym Chóru Polskiego Radia, reaktywując zespół i wprowadzając go na powrót na polską scenę muzyczną. Występowała jako dyrygent lub chórmistrz gościnny takich zespołów, jak: Gabrieli Consort, NFM Filharmonia Wroclawska, Wrocławski Zespół Solistów Ricordanza, Orkiestra Kameralna Akademii Muzycznej we Wrocławiu, Chór Festiwalowy Międzynarodowego Festiwalu Wroclavia Cantans, Chór Filharmonii Śląskiej, Chor der Bamberger Symphoniker, Schleswig-Holstein Festival Choir. Jest pomysłodawczynią i dyrektorem artystycznym Polskiego Narodowego Chóru Młodzieżowego, a także dyrektorem programowym Akademii Chóralnej. W 2013 r. została powołana przez prezydenta Wrocławia do Rady Kuratorów przy Europejskiej Stolicy Kultury 2016 jako kurator priorytetu „Muzyka”. W swoim dorobku posiada liczne nagrania płytowe oraz nagrody. Wystąpiła w 18 krajach Europy i w Stanach Zjednoczonych na ponad 600 koncertach, na których przedstawiła około 600 dzieł wokalnych i prawie 150 wokalno-instrumentalnych.

PEŁNY BIOGRAM ARTYSTKI:

www.nfm.wroclaw.pl/repertuar/biogramy

Agnieszka Franków-Żelazny, fot. Łukasz Rajchert

Organizator:

Partner:

Sponsor złoty:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

